Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Animalibus libri I-XXVI - Cod. Aug. pap. 11

Albertus <Magnus>

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Liber X; Tractatus I

urn:nbn:de:bsz:31-87034

Visual Library

parat^r ad ea forme Natus aut puuls
ridet vel die uel circa hoc Et hoc est
prima operatio quam facit cum animalis in corpore
suo quoniam hoc non querit aliis animalibus Sanni
at autem post duos menses sed oblivisc^r semi
mors Et hinc credo quod licet tunc in memoria
eius remanebunt forme sensibiles et fluat
ad anterius capitis in somnis tamen quia illa pars
multum est humida et mollis non manent sed ob
liviscitur statim sommiorum maliis animalibus non
est sic Etiam licet quedam corpora habeant humida
capita multum tamen hec circa humidum sicut
homo puer autem qui mortuus natus laditur
multum in complexione raro vivit ultra vij
menses Et si accidit ei infirmitas commatica
humida augebitur in augmento tunc eo quod hu
mores augent humiditates corporum infir
morum

Incipit liber [decimus] animalium qui est de impedi-
mento conceptionis Capitulum primum de
dispositionibus que mulieris impediunt concep-
tum

Mulieris autem est ars quod accidit
tam viris quam mulieribus aliis
non paucis quare sunt viri aut
quidam licet sint impotentes
aut forte ex calido consumente humidum aut
frigidum quod materiam constringit a termine intra
quod non sperat emittendo sed corpora habent alias
contus delectationes semper parata est ad contra
In hiis enim patitur et non agit et id virtute
agente non indiget Similiter autem contra sic
conveniat tamen viris quam mulieribus tamen non semper
consequitur gravidas propter sterilitatem utriusque
viri et mulieris aut forte alterius corpus
et tunc et si multum veniant tactu tamen non
gravabunt Et causa sic diximus est aliquando ex
utroque et aliquando ex altero propter quod in tali
casu prius consideranda est matrix sterilis Et si
causa sterilitatis fuit ex matrice tunc apparet nos
fieri per medicinam matricis Si autem causa non
est ex matrice sed ex aliquo alio sicut stomaco
vel intestino tunc intendemus illud cuius causa
accidit sterilitas rectificare per medicinam
Matrix autem judicabitur sana sicut et
alia membra sana indicantur quoniam quando membrum
complet opus suum et officium sine dimi-
nutione et sine fatiga magna post opus debili-
tate tunc judicatur esse sanum verbi gratia oculus
dicitur esse sanus quando nulla lesione contingente in ipso
visum in actu perficit bonum et non multum lassatur
et debilitatur post videre Similiter ergo et ma-
trix sana vocabitur quando nulla in ea contingente
debilitate opus suum bene perficit et post complexionem
operis non est destituta et multum lassa possibile
tamen est ut aliqua matrix non sit sana in toto et
tunc bene perficit opus suum sine nocumento et
diminutione Et fit hoc pluries quoniam infirmi-
tas non est in tota matrice sed in aliqua parte
ipsius opus suum non impedit Non enim in-
conveniens est videre oculum visu bono qui
dius lesus sit aliqua parte ipsius si sit plica
macula in quadam parte ipsius que non prohi-
bet ipsum videre hoc tamen raro accidit nisi
quando infirmitatis occasione quidem est in parte no-
bili oculi ex qua elicitur operatio bona sed in
aliqua alia operationem non impediente Sic et
judicium per omnia est de matrice Matrix igitur
per omnia sana primo debet quidem sita esse
in loco qui complet ei secundum naturam situs membrorum
ad facile contineri et bene conceptum tenere ita
quod situs eius non sit diversis inpetibus atque
causa pro ipsius forte nimis est profunda et
alta demissa in inguen Erit etiam quando matrix
remota a loco sic patietur naturalis aut ca-
lidum aut in omnium aut in transversum absque
infirmitate et defectu sue matricis Et autem
matrix debeat esse in loco conveniente sita conve-
niente esse patet quoniam si matrix fuit longinqua
a loco a quo patitur trahere sperma sicut si
profunde multum matrices non trahet et
accidit impedimentum suis operibus Si autem
fuit multum propinqua plus quam expediat
sicut sunt descendentes mollibus scilicet
matricis est matrix ex tactu nimio et compres-
sione que in sensibilitate et tunc iterum sperma non
trahet et accidit sterilitas quoniam quando est insen-
sibilis non cito apponitur ad sugendum sperma Si
autem secundum matricem sit sana et situs eius
conveniens ad hunc compandum est in sanguine menstruo
quod ipsum etiam fluat secundum dispositiones bonas
et utiles ad conceptum quod videlicet ordinate
fluat secundum equalia tempora a quibus a luna

causatur fluxus eius proprie aut aptus est
consolidationem menstrui quam corporare semine et ma-
trice in loco et in forma bene disposita non fit concep-
tus quam si ista sic se habent certissime fit quod
matrix est secundum quod esse debet in aptatione
susceptionis spermatis et retentione ipsius. Et
ideo sterilitas non est in ipsa sed in menstruis. Alii
enim menstruum suas multiplicat revolutiones
et revertitur citius vel tardius quam debet
aut etiam quando inordinate fluit non exspec-
tans tempus revolutionis sue sed modo
venit citius et modo tardius. Et si cum hoc
fuit corpus sanum tunc oportet inveniri colo-
rem menstrui sanguinis. Si enim color eius mu-
tatus fuit accidere valde, signum manifeste est
inordinati fluxus eius esse in matrice. Orifi-
cia enim matricis que sunt in matrice tunc apta
sunt et observato ordine in maturum sanguinem
emittunt. Aliquando autem hoc accidit sine dolore
et aliquando cum dolore. Cum statu autem naturalis dis-
positionis debet orificium matricis esse strictum sed
non durum. Et quod in ista dispositione remanet
media die ad minus. Et melius est si una
die aut duabus in ista sic remaneat. Alii
enim sic fuit aptus signat bene dispositionem esse
matricis quo ad perfusionem menstrui et quod apud(?)
eius passit(?) quo ad hanc dispositionem esse completum.
Si autem orificium matricis forte non fuit aptum
in tempore genti(?) quod sit molle et flexibile signum
est eius debilitatem matricis tamen corporis sit debi-
le et fluens humore corrupto. Et ideo quando
mulier superfluitatem emundavit ab ipsa quod aliquis(?)
... forte molle et humidum matricis orificium
sit bene et facilis aptationis. Et tunc non bene
bene conceptum sperma sed facile emittit ipsum.
Hoc est signum quod orificium est bone recep-
tionis. Et si admixtum fuit per sanitatem cor-
poris a superfluo humore tunc operabitur magis
matricis orificium et tunc matrix talis et bona
spermati recipit receptum et postea bene constringit
orificium bona constrictione super receptum. Et sic
bene retinebit post conceptum. Et hiis duobus
perficitur impregnatio quantum ad statum matricis.
Et dispositionem autem matricis post emundationem
menstrui sompniet(?) ... strictum et
levius(?) ... in ipsum sperma sicut ... in

coitu vigilando. Et si hoc multociens som-
niavit melius est et perfectius signum. Hoc
enim signum tantum habet in muliere distensionem sui
humoris. Et quod facile accidat motum spermati-
cum quod potissime est ad impregnationem. Postquam
autem de sompno tali experrecta est debet in-
dagare ut faciat hoc quod mulieres faciunt
quando appropinquat descensus spermatis hoc est quod faciat
constrictionem per quam sperma exeat quod iam est in
via vasorum spermaticorum. Et si luna eius aliquantulum(?)
illo debet apparere siccior non quidem post
sompnum tale eo quod tunc humidum habet ...(?)
tamen quam in sompnis facta est pollucionem sed post
hoc et ante hanc enim signat bonam matricis
retentionem. Et videtur ergo post sompnum ista
spatio horis ad minus hoc est usque ad mediam
vel mediam plus vel minus. Adhuc autem hu-
mor qui emittitur in pollucione medius inter
aquam et sperma sompnium(?) debet esse magis al-
bus et viscosus sicut humor qui vocatur in
muliere sperma. Et tamen alius enim humor
medius inter aquam et sperma aliquando emittitur
qui significat aquositatem esse semen et inutile
ad generationem. Concordia(?) ergo hec signa convenientia
significant quod matrix sperma bene parata est recipere
quod ora cotiledonum que sunt in matrice superficie
mediocri quod non est equalis et plana bene sit
attractionis. Et si contingeret eius sperma bene re-
cipit(?) et bene retinent ipsum. Nec a tali ma-
trice facile exit semen conceptum nisi
voluntarie per violentiam saltus vel medi-
cine exeat. Signum est bone matricis esse
quod accidat aliquando in ipsa modicus humor sine
dolore sicut accidit ex ventositate in
ventre hoc enim est signum quod in ipsam distillat
semen mulieris et replevit in ventositate
eo quod non est concreto(?) spermati viri. Et ideo
si advenerit sperma viri tali matrici fieret
est conceptus. Timor autem talis debet accide-
re in infirmitate quam si infirmitate indu-
ceret hoc nimiam matricis significaret
clausuram ex qua ventositas inspirare
non posset. Concordia(?) ergo convenientia ista
significant matrices esse laudabilis dispositionis
et quod non sint magis dure quam deceant
neque flexibiles plus quam oporteat valde

dispone q quantitate ht aut est ea q per infirmitatem e contracta debent etiam mrices qn sperma receperint esse extensibiles et amplicabiles secundum quantitatem quam recipit spmatis receptis ut dent ei locum augmenti Que enim nimis pue sunt destruunt conceptum et sunt causa quare non venit ad debitam quantitatem sed forte est grana Si aut tales non fiunt mrices sed sunt valde dure aut nimis molles aut forte insensibiles sive habeat istas dispones a natiuitate vel ex infirmitate sunt tunc etiam illaudabilis disponis Et ideo non possunt creare embrionem Sed corrumpitur conceptum sperma et etiam si sint ille occasiones in firmitatem magnis in ipsis Si aut sint pue concipiunt quidem et creant conceptum sed est infirmus et egrotatiuus et ad prodicium sic spei competite non pueniens Et ibi ideo e q abant ex vase malo et corrupto in mrice Adhuc aut in laudabili mrice ptes dextre et sinistre ubi sunt due came mrices debent esse mollis tactus et ptes residue similiter et alit constringent flositatem et viscositatem spmatis Adhuc aut signa bn concipientis mrice e qn cum coierit cum muliere q inter eos et membris genitalibus sit non multa humidit neque multotiens effluens sed semel preceden itaque sit sicut humiditas sudoris q accidit in locis genitalibus hoc enim signum e q glandulosum et viscosum fugat cum mrice Et non effluat nisi modicum aquosi humoris qui inutilis e ad generationem Dico aut q sit sicut humiditas sudoris membra enim genitalia sepissime resudant eo q sunt vaporosa precipue in illo qui interiora calefiunt et ad exteriora expellunt humorem Tu et propter constrictionem pororum et canalium immergunt plus aliis membris resudat genitalia Resudant aut hic membra facilius aliis in labore in precipue in labore coitus Nec e mirum hoc q est oculi frigidissimi sunt omni membris corporis in primo labore qn candelis videt album multum lucidum lacrimant Patitur enim facile membra genitalia a frigore forti et calore forti propter nervositatem que e in eis Sudant aut precipue genitalia in illis mulierib sunt humida complexione nate

Et similiter faciunt mrices humide post laborem coitus Qn ergo ex complexione sint humide efficiuntur magis humide per sudorem ex labore coitus et forte accidit hoc aliquis mulieribus q sunt laudabilis disponis secundum complexionem naturalem Et ideo mrice ex creato indigent medicina secundum magis et minus secundum q sunt habundates i humide magis et minus aliquando enim in quibusdam mulieribus inveniuntur tanta huius humiditas q nimia lubricitate matricis non potest attrahere sperma viri nisi administratum cum humore alio qui est sperma mulieris antequam administratur cum sudore mrice ad invicem enim cum spmate mulieris convoluitur et non miscetur sudori de facili Amplius aut in muliere q perimpregnari considerandum e utrum ex prefacta per pollutionem a somno factum sit debilis vel fortis Et si est debilis utrum talis debilitas semper accidat ei per pollutionem aut non sed aliquando sic aut non Et similiter si est fortis per pollutionem contrarium enim hoc semper accidat ei aut aliquando Et considerabimus etiam utrum humiditate precedente in pollutione sequatur per corporis nimia siccitas aut econtra sic q videlicet non sequatur complexione siccitas pollutionem qm si sequatur debilitas et complexionalis siccitas signum e ipam esse nimis siccam et de nimia adquisitione corporis emisisse in pollutione Et ideo non e fecunda secundum naturam q non ht quod ponat in fetus composita aut istorum sunt laudabilia ad conceptum adia ergo ista consideranda sunt in muliere q e fecunda ad partum flexibilitas aut mricis et debilitas signat mrice sperma conceptum non retinere Si aut mrix dolorosa fuit et corpus ipa mulier languens et dolorosum habeat significatur infirmitas concipiendi et q impregnari talis mulier non possit Et qn mulier fuit aliquando quidem fortis et aliquando debilis et mrix eius e primo sicca et postea humectatur signat tamen corpus mulieris humidum esse et q matrix bn quidem recipit sperma sed humore supervenientem corrumpit ipm Amplius aut ex superius dictis constat mrice attrahere sperma quod in ipam cum in pulsu ventoso in

rectum est et quod mulier recentiori suo sperma
exeat ad orificium matricis invitus ad quod est
suum sperma venit masculus vero autem ante tunc
pulsu venti proiecto cum virtute quadam et impe-
tu movente. Contingit autem sepius in mulie-
re nimis impetuosam proiectionem ita quod propter
retunditur ad contra sperma viri et impeditur
impregnatio. Quod oportet enim corpus eius mu-
lieris quod matrix est de hiis adhuc quod matrix
concipiat et pariat. Accidit autem multas mu-
lieres pati infirmitatem quam hanc emsam greci
vocant medici que est quod matrix ventosa de
sublimi sufflat in sursum per os matricis et tollit
sicut inflata fistula. Oportet enim per medicinas
sollicitari ad removendum a matrice accidens
istud aliquod. Cum enim quis coierit cum muliere
tali tunc viro coierit ex sufflabitur sperma vi-
ri et impedietur impregnatio. Causa autem
huius infirmitatis est siccitas vehemens
matricis. Quod enim humiditatem sui humoris a
spermate mulieris attrahit et ingressum ve-
nit et per illud consufflat quidquid spermatis
viri ad os eius pervenitur et sic paulatim ex
sufflata consumitur spermatis viri humiditas
et minoratur per calefactionem matricis et tandem
consumitur in toto ventatione. Autem illud non
se sentit mulier propter paucitatem ipsius. Ma-
trix autem quando in ea hec aggravatur infirmitas
prima est et tunc non est apta est impregnationi.
Cum autem prima fuit infirmitas propter talem
retentionem spermatis aliquotiens forte opina-
bitur se mulier concepisse. Postquam dictum sperma
paulatim sufflatione exeat. In tali igitur
infirmitate matricis sepequidem eveniunt do-
lores subito ex inflante ventositate sed
sine dolore impregnatam. Cum ventositas
matricem elevans pungit inguina ad eiusdem in-
tentionis aliquod est recepto semine matricitate
matricem eius sperma in ventum resolvitur
fit tumida matrix quod spermatis mulier
se esse impregnatam si diu ventositas in
matrice clausa teneatur. Stat autem iste tu-
mor donec ventus spermatis quasi abortivum abi-
erat et tunc residet ventus quasi ad di-
spositionem priorem. Et hoc accidens infirmitatis
grecorum medici vocant raginoncan E

nerit autem matrici duplicatur cum infirmitate
accidentali et tunc levi tollitur medicamine
efficienti ex contrario et tunc radicata in-
firmitas in principiis naturalibus incurabilis
est autem vix potest curari. Signum autem hanc
infirmitatem non est. Nam in ea matrice est
si aliquando matrix sperma recipit et tenet et
tamen non sequitur impregnatio. Si enim per naturam
in esset ratificata passio autem sperma recipi
non permitteret aut receptum statim reiceret. Am-
plius autem multotiens prohibetur impregnatio
propter spasmum qui est matricis. Spasmus autem in
matrice accidere contingit ex duabus causis.
Aut enim accidit ex apostemate calido ma-
lo humore attrahente et sic spasmatur
venas et nervos sicut omne extensibile
quando multum trahitur. Matrix in spissitudine de-
curtationem patitur in sua longitudine sicut
si fuerit de corio extensibile factum impletur
illius enim statim longitudo contrahitur et
decurtatur quia sibi non sufficit duabus simul
extensionibus. Alia de causa spasmatur ma-
trix in inanitione quando multa humiditas flu-
xerit corpus sicut corium decurtatur et co-
rrugatur ad ignem. Est enim matrix sibi ner-
vosa extensibilis sicut corium et ideo est
spasmum patitur sicut corium. Tempore enim partus
ex multis matricibus tunc effluit humor et
postea siccitas spermatis durat in ea. Ex hiis
duabus de causis spasmus in matricibus in-
venitur. Signum autem in ea spasmum non esse
est quod non sit ventosa et quod prohibeat opus
suum mordicata menstruorum emissione ven-
tris enim est corpulento humido eius succedere
contrarium facit spasmum ex inanitione humiditatis re-
tento autem menstruum signum est apostematis
propter quod est dolor loci et calore
febrili. Si enim in ea fuerit spasmus necesse quod
compleverit opus suum eo quod contractione ner-
vorum qui sunt in ipsa impeditur. Amplius
autem impregnatio impeditur pustulis et
verrucis in orificio matricis contingentibus et
tales patiens mulier sperma leditur in
coitu et sperma matrix eius non suscipit propter
caput tamen a magno tempore durans ca-
cronica facta est egritudo. Signum autem

huius egritudinis curacionis est delectacio et
non dolor coitus et quia matrix apperitur et con
stringitur ad sperma secundum quod apptet et quod
apperitur et clauditur secundum quod apptet in
hora menstrui. Aliquando autem impeditur impregna
cio quia clausa orificii matricis. Accidit
autem iste defectus aliquando a partu quia matrix
contrahitur matrix aliquando autem ab infirmitate
alia ex quibusdam enim infirmitatibus matrix
mulieris supra se extenditur et tunc matrix for
titer clauditur. In quibusdam autem infirmitatibus
non quidem extenditur sed corrugatur et corru
gacione sua percludit orificium. Nec tamen huius
accidentis defectus cognoscitur. Sed quid scitur
hoc est quod si matrix sit insanabilis ab hoc
morbo tunc nichil omnino recipit et nichil
omnino reicit. Si autem recipit quidem sperma
viri. Sed deinde ipsum eicit certum est in
firmitatem ipsam sanabilem esse. Si autem
nichil inductorum contribuerit impregnacionem
Et fiunt sana corpora mulierum tunc pul
duibus mulieres coeuntes coitu impregnabuntur
et filios parient nisi sit eorum sterilitas
in viro aut in proporcione que est inter duo sper
mata viri videlicet et mulieris

Capitulum VIII de impedimentis generacionis
que sunt propter virtutem contrariam aut propter macionem
duorum spermatum viri videlicet et mulieris

Accidit autem aliquando viro et mu
lieri coeuntibus coitu non generare
nullo predictorum impedimentorum
existente in muliere et loquamur
hac modo quo humor emissus a muliere sperma
vocatur inproprie et tunc oportet querere signa steri
litatis per que sciatur utrum eorum sterilitas
sit in viro vel non. Signum autem hoc est in
viro cum generacionis acceptus est quia cum coeunt
vir cum aliis mulieribus et concipiunt ex
ipso. Et tunc est impedimentum neque est in viro
neque in muliere sed quod spermata in simul
non conveniunt in uno loco et in eodem tempore pro
iecta. Notum enim est quod ad concepcionem necesse est
quod spermata ambo veniant ad locum unum et
eundem et in eodem tempore proiecta. Viro enim in
coitu sperma suum proiciente in principio co
itus et muliere proiciente tarde quasi in
fine coitus eius impeditur impregnacio
Cum enim unum spermatum separatum est ab alio

accidit tunc impregnacionem impediri tam
diu quo usque per aliquem coitum conveniant ambo
spermata. Idem autem genus impedimenti est
quod mulier in coitus principio est in libidinis
desiderio et statim emittit sperma. Vir autem
non tunc desiderat et ideo diu postea sperma e
mittit. Sepius autem accidit quod mulieres
propter complexionis frigiditatem tardius e
mittunt sperma postquam diu coitus dura
uit. Et ideo si vir tunc calidus est aut forte
dolens aut frigide complexionis. Et ideo
tarde postquam coierit emittens corpus sper
mata feliciter conveniunt et proficiunt impregna
cionem. Amplius autem mulieribus aliquando inci
pientibus consummare coitum cum viro et vir
postea fecit in vigilia coeuntibus accidit
sanas esse et supius dixi. Et hoc non
semper est secundum fortitudinem corporis sed secundum
quantitatem virtutis. Hoc autem precipue fem
ino accidit in multiplicacione spermatis intra
vasa seminaria. Et huius signum est quod per coitum
talis spermatis opus non debilitantur. Et pre
cipue quia loca seminis circa renes continua
mulierum in se causam habent sperma. Accidit
autem non debilitari corpus in emissione spermatis
tunc maxime quia sperma exiens non fuit
bonum. Simile autem accidit in hiis qui val
de plectorica habent corpora. Sanguis enim
cum corpus illorum et levius quia superfluitate humi
ditatis vel pollucionem exierit. Si autem sic
cum sit corpus et indigeat humido quod est
in ipso tunc debilitabitur propter coitum ab eo
humido. Sed non cito restaurabitur. Quia si
corpus sanum fuit per nutrimentum humidi et con
fortatur simpliciter et precipue ex hiis que sunt
humiditatum restaurativa et precipue in eo
quod est in etate convenienti ad spermatis generacionem
que est etas iuventutis. Amplius autem et mu
lieres narrant hoc quod convenientia spermata fa
ciunt impregnacionem propter quod eciam se non
reputant impregnari per coitum aliquem
nisi se senciant emittere sperma inter duo
viri sperma emittere hoc est a viro et mulier
Amplius autem aliquando accidit quod tam vir
quam mulier emittit plus de spermate quam
oporteat et ideo non totum potest remanere
in matrice et quod matrix attraxerit de eo

quod sufficit residuum ante orificium ma
tricis remanebit et tunc putant aliqui se
impregnatas non esse. habundancia autem
spermatis aliquando contingit in uno coitu tantum cog
noscitur eciam hoc experimento quod in ipsa hanc
quis frequenter sunt ex uno coitu quando super
habundat sperma. pertinet enim non quodlibet
geminorum per se esse ex toto spermate sed potius
quoddam spermatis pervenit ad unum aliquem
locum matricis et fit exinde embrio unus
et quidam partes perveniunt ad locum aliud
matricis et fit exinde embrio alius et sic
nascuntur gemini. Amplius autem mulier eicit
sperma suum apud orificium sue matricis in lo
cum in quo eicit ipsum vir et tunc ambo sper
mata cadunt in unum locum. tunc matrix
attrahit ipsum vento intrahendo spiritum
per modum sugentis sicut os et nares
spirancium attrahunt aerem. Commu
niter autem membrum quod hoc modo vento et attrac
tione spiritus sugendo aliquid ad se trahit
in superiori parte sua habet concavitatem
in qua recipitur ventus intractus. Adgra
num autem matricis vadit sperma collo matricis
mediante quod est inter os vulue et ori
ficium matricis interius super quod est
matricis concavitas. hoc autem collum est
longum unge in masculis sicut diximus in
anathomia. Ventus autem sic attractus
per collum matricis non stat in collo matricis
sed surgit et diffundit in concavo matricis
per totum in introitu eius. propter eciam
mulieres non longe emittunt sicut viri
quia nec virgam habent dependentem neque
eciam ventositatem impellentem longe ad quod
diffundit in sacco matricis sed exit flu
ens a rebus. sperma autem eius quando contra
hunt eam habent eciam est quod quando desiderium
coitus et libidine magna remanet
matrix et vulua indisposite in quantum erant
ante coitus desiderium et post inflantur et
mouentur apiendo se et claudendo per
vaporaciones venti qui est in matrice. Sp
eius autem spermatis est mediante col
lo isto. Partes autem matricis superiores
sunt ampliores quam ille que sunt circa collum
matricis. ampla enim collum matricis surgit

nasi. Nasus enim habet viam ad cannam
perquam est respiracio et hec est arta et aliam
partem vie habet ad aerem hauriendum et
illa est ampla. Similiter et collum matricis
habet unum parvum et strictum quod admittat in
coitu venti de matrice. Et habet aliam par
tem amplam magnam sicut est in naso fo
ramen concisum. Et hec via venit ad
os vulue concisum maius est foramine
quod habet os et cannam. Et similiter
eciam mulieres habent illud foramen quod
est ante matricem maius et magis amplum
quam sit foramen interius quia illud est concavi
matricis. Et aliud est perquod recipit semen
coitus. sic enim dispositum valet recepcioni
spermatis. Hec igitur omnia sunt que oportet inqui
rentis impregnacionis et impedimentis eius.
Cum enim multa sint que causant conceptum oportet
eciam esse multa accidencia promouencia et
impediencia generacionem. Conceptus enim contingit
rentis contingit ex accidentibus causis
illarum impedientibus et promouentibus operacionem
sparsim. Si enim homo per estimacionem pru
dentem investiget de causis mortis aut
infirmitatis aut aliarum quarumcumque naturalium et
contingit oportet ipsum pervenire
ad primas causas istorum et accidencia que significant
ea et hec est perfectio medici. Multe enim
res que sunt circa corpora aliquam habent causam
tam et multe habent diversas quas omnes
oportet cognoscere si diligens debeat adhi
beri circa corporibus. Diversitas enim causarum di
versitatem facit apparere in membris causatis.
Oportet igitur quod inquisitores causarum inquirant
multitudinem causarum quando multe sunt aut inqui
rant paucitatem causarum quando pauce sunt. Si autem
sint res prime que sunt cause et non habeant
causam tunc non inquirent causam qualiter processio
procedet in infinitum quod esse non potest.

Capitulum 3m declarans quod sperma fert
eciam quando non conficitur generacio est sperma
vacuum

[D]ico autem quod eciam est de hiis
que impediunt concepcionem ta
lius est forte quod femine non
appetunt coitum quando males

animalibus maxime videmus quod quando femine eas appetunt tunc coitum tunc querunt mares et vadunt ad eas sicut cum gallina appetit coitum sedet iuxta gallum etiam quando gallus non habet desiderium coeundi. Idem autem faciunt alia animalia multa. Unde desiderio autem coitus id quod diligit gallina non est receptio spermatis tantum sed etiam emissio spermatis proprii in se ipsam. Signum autem huius est quod quando non habet marem in se ipsam spermatizat et ovat ova venti. Hec enim non proveniunt nisi ex appetitu eiectionis spermatis ex vasis seminariis in matricem propriam. Idem autem accidit petit in coitu maris. Huius autem signum est quod quodlibet animal femina sperma habet naturale. Nulla enim differentia est inter ova venti et ova in quibus est sperma femine. Sed in hoc est differentia quod ex ovo venti non exit animal eo quod non habet sperma maris. Ex ovo autem coitus exit animal propter sperma masculi quod est in ipso. Nec est ex omnibus ovis que sunt ad coitum maris fiunt animalia. Sed ex quibusdam fiunt quando semen maris est efficax et semen femine non impediat. Ex quibusdam autem non exeunt quando defectus aliquis fuit maris spermatum vel utroque. Et ideo vere dictum quod generatio non accidit nisi per generationem duorum spermatum in omnibus causis et accidentibus generationis. Amplius autem mulieribus accidit debilitas post pollucionem sompni sicut post coitum. Et hoc sperma est quod eiciunt per sompnium sicut quod eiciunt in coitu. Cognoscitur autem hoc tactu et visu quando locus genitalium humidus humore spermatis post tale sompnium invenitur. Et appetunt tunc mulieres in hiis viri temporibus quibus utitur ille qui cum viris coit. Ex hoc etiam apparet quod utraque mulier videlicet et vir eicit sperma non in profundum matricis sed ante orificium ipsius quod deinde matrix ad se trahit per modum quod supra diximus. Adhuc autem quedam femine animalium que diu usu maris caruerunt aliquando eiciunt multum humidum sunt collectum spermaticum quod premitur ex corpore sicut a gallinis et aliis avibus premuntur ova venti. Quedam autem femine animalium nichil tale videntur umquam parere vel emittere ut equa et ovis. Contingit autem hoc ideo quod gallina et

huiusmodi aves eiciunt suum sperma in spatia matricem et simul continent ipsum in ea eo quod non habent collum matricis in quo eiciant ipsum quod conveniat ut in ipsum eiciatur sperma. Alie autem animalium femine premunt in collum matricis et ex illo paulatim effluit et non congregatur. Amplius autem mares animalium qui non habent feminas cum quibus coeant et sunt in fervore libidinis sepe premunt sperma super terram et non illud vere est sperma. In quadrupedibus enim feminis invenitur locus coeundi extrinsecus qui est silua(?) et ille locus est receptaculum(?) spermatis receptionis in illud locum eicit sperma suum mas quando coit et similiter femina. Et frequenter in illo loco sunt alie humiditates adeo spermatica frequenter admiscentur cum eis ita quod aliquando ex eis nascitur in ovina(?). Gallina autem et alie aves recipiunt spermata in matrice sua et non habent huiusmodi loca extra et receptum in matrice calefaciunt. Et si sperma ex utroque fuit non pullificabit mas et femina pullificabit. Si autem non ex utroque fuit non pullificabit.

Capitulum [illegible] de impedimentis generationis quod est mola matricis vocatum

Et autem inquirendum utrum mulieres dicunt verum in hoc quod dicunt quod sepe post pollucionem in sompno factam in vigilia inveniunt se siccas in genitalibus nullum humorem invenientes. Si enim hoc contingit aliquando tunc non est ex eo quod matrix sua caliditate et siccitate attraxit ipsum sicut quando attraxit quando admiscetur ad sperma viri. Dimissio(?) enim accidit attrahere utrumque sperma vel utrumque spermatum sicut supra diximus. Accidit enim hec quibusdam mulieribus et post coitum viri non trahunt in se sperma viri et putant ex hoc longo tempore quod sunt impregnate quando matrix clausa est super sperma attractum et mixtum. Patitur id quod grece molim latine autem mola matricis vocatur. Visa enim est mulier que cum viro coivit et putavit se esse impregnatam eo quod tumor ventris eius omni die augmentabat. Et cum pervenit ad tempus partus non peperit neque decrevit tumor et sic permansit per tres aut quatuor annos. Et post accidit ei dissen-

tiam et peperit multam et magnam partem quam molon hoc est mola matricis appellatur. In quibusdam autem mulieribus durat valde diu hec infirmitas et protendit usque ad mortem. Accidit autem a calore matricis quando quando matrix fuerit calida et sicca attrahit ad se sperma viri aut feminae quodcumque invenit et retinet ipsum et quando sperma illud non est ad impetum ex duobus spermatibus non generatur ex eo animal sed recipit per sanguinem menstruum sicut caro et est talibus sicut quod venit in animalibus. Et ipsum est tam et materiam eius quod dicitur molon sive mola matricis et non animal conceptum eo quod non est ex duobus spermatibus neque est animatum neque remansit in matrice longo tempore nisi propter dispositionem quam dixit Dyonisius. Assimilatur enim ea gallina que recipit sperma in matrice generat ex eo ovum quod congregatur in ea sicut congregatur mola. Sed gallina ponit ipsum quod non facit mola portans. Et sic matrix est similiter apta est per sperma quod recipit et claudit orificium in eo menses efficitur amplior quam erat. Animal autem de quo impregnatur matrix exit ab ea quando aggravat eam tunc enim descendit sicut accidit in apostematibus calidis quando maturantur humores eorum. Ista autem caro est mollis et separata et ideo non querit eam eicere propter quod in longum prolongatur infirmitas forte usque ad mortem durans nisi supervenerit aliqua alia infirmitas que ipsum expellat sicut mulieri de qua supra mentionem accidit dissenteria. Et si frigus comprimens non fuerit in matrice non descendit ab ea mola eo quod matrix non habet tunc calorem ut cito digerat ipsum ad modum digestionis eorum que cocta sunt in maturationibus apostematum aut eorum aliorum. Res enim decocte et maturate non diu durant. Matrix enim retinet istam longo tempore propter causam quam dixit Dyonisius. Huius autem est et alia causa ex parte que est mola non inducit dolorem quam expandere et distensio inducit partus. Hic enim dolor partus est propter motum ligamentorum matricis que non commovent ex mola quod etiam mola in mulieribus similis est carni cum non ledit ex ea matrix. Et si ista caro tandem in duressit neque est inflata nisi ex corruptione elongatur autem aliquando ita diu ista infirmitas

quod caro adeo dura efficitur quod etiam ex tactu scarri scindi non potest de facili. Propter quod etiam medicis multi ignorantes ea que Dyonisius qualiter videlicet accidit ista durities in matrice et qualiter elevatur venter sine ydropisi et abscondit menstruum et elongatur diu quod in matrice est ea infirmitas que dicitur mola et non est optimo corpore vivo. Hec autem ostendit quod sepe accidit istam infirmitatem patientibus evacuantur et liberantur per fluxum ex eis multis superfluitatibus viscosis et humiditatibus plurimis aquosis. Et tunc illis aliquando exit caro illa. Et si tunc remansit etiam augmentabitur et lapidescit et facit absconsionem menstrui eo quod menstrui superfluitates transeunt in eam sicut accidit in lactantibus aut nichil aut modicum menstruant quando habundat lac in mamillis. Nichil autem horum accideret si infirmitatem esset ex vicio matricis aut est in alia infirmitate et alia deceptio quam plurimum experti deceperunt. Aliquando enim descendunt humiditates superflue expulse de membris corporis et congregant ad locum qui est inter matricem et ventrem sive stomachum et putatur tunc quod mola sit propter similitudinem tumoris et tunc cognoscitur mola non esse de facili si tangatur matrix quod si infirmitas est in loco eo et in tactu matricis non sentitur tumor neque durities que sunt accidentia mole non erit mola sed putabatur esse mola. Et si locus infirmitatis est durus sicut durities apostematis et est frigidi tactus tunc notum est quod est mola precipue si durus tumor movetur de loco ad locum. Si autem mulier non sentit dolorem et timet tamen non sit impregnata hec est difficile quoniam est in periculo mole. Sepe autem ut supra dixit Dyonisius attrahit mulieris matrix quantum sufficit ei de spermate et tunc aliud remanet de ipso distillans extra filum. Et mulier sentit illam humiditatem descendere et noscit se impregnatam esse. Et hoc cognoscitur sicut Dyonisius exponit quod multa animalia generant multas geminos ex uno coitu et notum est quod quilibet geminorum erit ex una aliqua parte spermatis et non ex toto spermate. Contrarium igitur est ex hoc

q(uod) in eis aliq(ui)d attrahit p(ro)pt(er) q(uod) (con)v(er)tit(ur) spermat(is)
et dimittit aliud et aliud attracta facit molam
sicut diximus

Tractatus 2(us) decimi libri canonis q(ui) est
de causis sterilitatis Capitulum primum de
causis sterilitatis ex parte viri mulieris
aut utriusque sumptis in quo etiam est de
signis sterilitatis

Et quidem a nobis tradita
sunt de impedimentis generationis
(con)sumentes aut ... appro
pinquamus causis sterilitatis quas
tam nos quam alii quidam nostri p(er)cepta
et iam invenerimus veritatem n(ost)ram doctrinam
bonam et (con)ven(ien)tem fieri p(er) sufficientem dicemus
igitur q(uod) cum constiterit matrix et corpus (com)plexio
natum omnes ei accidunt egritudines (com)plex
ionales et insuper inveniuntur in ea egritu
dines instrumentales ex situ et figura sua
et quantitate accidentes Et preter dictas acci
dunt ei egritudines que ex aliis membris sibi
(com)municantibus Et preter hec omnia accidunt ei egri
tudines que vocantur egritudines impregnationis
sic ut aut non impregnetur aut si impregnetur
q(uod) abortum patitur aut si non patitur abortum
tamen sit difficilis partus et cum separabitur ab
ipsa fetus forte morietur [illegible] eam p(ro)p(ter)
omnia aut h(uius) accidunt egritudines menstru
fluxus aut sic aut non habeat ea aut
pauca nimis habeat aut habundantia qua(m)
... aut si nichil horum est ut habeat
inordinate in q(ui)bus q(uod) non debet aliq(ui)d
est sicut membris aliis (com)municat egritudines a
liq(ui)d enim invenit e(x) parte debilitas ex (con)tactu
matricis Et invenitur ydropisis Calida enim
nimis matrix paucitatem h(abe)t menstrua et est sang(uis)
ius rubeus valde si in panno lineo sit re
ceptus aut forte est citrinus sed non niger
aut albus quia isti colores frigiditatis melancho
lie aut flatus indicant nisi forte niger sit
cum fetore putrido hoc enim significat in
naturalem calorem Calorem enim nimium matri
cis et inguinis multitudo ostendit pilorum
in inguine mulieris Si aut(em) sit frigida
matrix eius aliu(m) menstruum retentum et paucum
et subtilis sit et albi aut vehementer nigri
coloris et cum et longo tempore emundatur ab
ipsa Mulier sumpter est aliq(ui)d in superiori
parte matricis excellenter frigida et hu(m)

frigidius huius est aliq(ui)d sanguis cuius albus
grossus et frigidus nimis coitus usus
sicut est in meretricibus propter quod est fri
gidissime genuit Signum aut(em) huius est pauci
tas pilorum in inguine humore aut(em) superfluit
matricis ostendit multus fluxus menstruus et
frequenter abortus postquam iam crevit et
magnificatus est embrio Siccitas aut(em) eius
ostendit paucus fluxus menstruorum et fre
quens siccitas labiorum matricis et oris eius
Et h(ec) omnia impediunt opus eius aut imp
fectum reddunt si operatur aliq(ui)d ex combus
tione eius longum est dicere Cause aut(em) steri
litatis aliq(ui)d sunt in spermate viri et aliq(ui)d in
spermate mulieris aut forte in (com)mixtione
duorum spermatum aut forte indispositione matri
cis aut virge virilis aut in vasis
spermatis aut propter aliqua accidentia aie sicut
est tristicia et timor Et tremor aut do
lor capitis et digestionis debilitas et satie
tas nauseativa que (con)sequitur de facili accid(it)
quibusdam aut forte est error accidit in
modo iacendi et coeundi Causa aut(em) ~~sterili~~
~~tatis~~ sterilitatis que est in spermate est q(uod) male
sit (com)plexionatum et ideo impediat virtute
generativa calido et frigido excellenti sive
p(ro)pter naturam hoc habeat sive p(er) accidens infir
mitatis Si enim ille qualitates diu insistent
reperiuntur in spermate Similiter aut(em) dico de
humido inspissato aut siccitate nimia virtus
enim generativa vult esse in eo q(uod) (com)pletum est
et equale si debeat formare hominem et p(er)
fectum natum in forma humana perficiente eum
aut illius corrumpens alii est ex causis generatio
et precipue ex accidentibus h(uius) enim in frigiditate et
excitant siccitas aut (com)plexionis sperma
tis quidem aliq(ui)d non impedit generationem sed
facit eum difficilem et corrumpit alimentum em
brionis quod fugit de matrice amplius aut(em)
causa sterilitatis est in i(n)c(on)ven(ien)cia spermatum cum cum
utrumque habeat (com)plexionem sibi naturalem hec ei
inconveniencia impedit receptionem (con)iugii ab alio
Et ideo cum dividuntur et vir et mulier uterque
generabit cum alio sibi (con)petente coniuge et h(oc)
etiam accidit alio modo si forte spermata am
borum sint intemperata secundum omnia et ea
dem qualitate vel pluribus tunc enim unum
non temperabit alterum sed quieta invicem